

Links stond fel tegenover rechts.

De oude argumenten der vrijzinnigheid kwamen weer naar voren. Luide en hooghartig werd verkondigd, dat het rechtelijke standpunt subjectief was, maar de tegenstanders van het christelijk beginsel de objectiviteit meester waren. Stoutweg is de stelling geproclameerd, dat de moraal los is van de religie, en in zichzelf autonome, en wat de absolute neutraliteit aangaat durfde de heer Marchant te beweren, dat de minister zelfs niet het recht had te vragen, of iemand een geweten heeft. Dit zijn krasse dingen, doch zulk een debat zuivert de lucht. Het ging in de laatste tijden alleen over bezuiniging en salarisquaesties, en bij deze materiele onderwerpen geraken de beginselen heel gemakkelijk op den achtergrond. Dan is de mensch, die getroffen wordt, geneigd zich af te keeren van hem, die het mes er in moet zetten, al draagt hij ook eenzelfde beginsel, en zich te keeren tot dien, die het voor zijn belangen opneemt. Aan dat euvel gaan wij allen mank, en daarom moet het ons niet al te zeer verbasen, dat er nu reeds profeten opstaan, die voorspellingen doen van een belangrijke overhelling naar links bij de Kamerverkiezingen in 1925. Zulke uitingen zijn verklaarbaar. Het mes doet zeer. Het wordt soms wel wat ruw gehanteerd. De uitvoerder van de bezuiniging inzake de salarissen heeft op de marine niet die zachtheid geleerd, die hier geboden is.

Maar... al deze dingen maken de atmosfeer onzuiver.

De levensverzakelijking schept verkeerde toestanden.

Zelfs trouwe menschen onder ons raakten even het spoor bijster.

En ziet, nu is dit principiële debat van zoo groote betekenis, omdat het ons bij vernieuwing heeft geleerd, dat rechts en links antithetisch tegenover elkaar staan, en niemand der onzen zich in dat kamp der vrijzinnigheid kan thuisgevoelen. Daarom is het broodnodig, dat veel en veel meer de principiële punten naar voren geschoven worden. Want hiervan mogen wij wel zeker zijn, dat, al is er, als het alleen om de belangen gaat, een wankeling merkbaar, die weifeling ineens omslaat in vastheid en trouw, wanneer de hanter van het beginsel ontplooid en in den strijd voornitgedragen wordt. En wie dan deserteert heeft het beginsel niet liefgehad. De storm zuivert van de doode takken. Die kunnen we gelukkig ook missen.

Hiermede neem ik van dit onderwerp afscheid.

Van harte hoop ik, dat het rapport van de commissie voor de strafbepalingen tegen openbare godslastering en vloeken in onze partij met instem-

ming zal begroet en ernstig zal bestudeerd worden. Het verdient dit ten volle.

K. D.

LITERATUUR EN KUNST.

Schilderingen met de pen.

(Slot.)

In de voorgaande artikelen zagen we enkele voorbeelden van schilderingen in woorden, zooals de moderne letterkunde die vermogen te geven. Het zou niet veel moeite kosten, nog meerdere proeven samen te brengen, even illustratief als deze. Juist het proza is in de nieuwere literatuur sterk ontwikkeld, zooals we in het eerste artikel al zeiden, en in dat proza heeft de woordkunst zoo groote hoogte bereikt, dat tal van fragmenten schilderstukken zijn in woorden. Wanneer men bij z'n hietuur daarop acht geven gaat, zal men die veelheid zelf zien, en bovendien zal men z'n inzicht in het beeldend vermogen der taal verrijken. Dan zal blijken, dat niet slechts natuurtafelen in woorden geschilderd kunnen worden, of interieurs, doch ook gebeurtenissen, dagelijkse dingen, voorwerpen.

Op één genre van schilderingen in woorden wil ik ten besluite van deze artikelen nog wijzen: de portret-schilderingen. We vinden in de moderne literatuur allerlei menschen geteekend, zooals talrijk zijn de schilderijen, die een of ander persoon in beeld brengen. En nu mag de fotografie-kunst in staat zijn de werkelijkheid veel nauwkeuriger te benaderen dan een schilderstuk, deze laatste behouden toch altijd de bekoring van de kunstenaars-visie op het object, in dit geval de mensch. Wie de fotograaf is van een portret doet weinig ter zake, anders dan uit technische overwegingen (wat allerm minst een kleineering beteekent van de hoogstaande fotografie-kunst van onzen tijd) maar wel degelijk ligt groot karakterverschil in de portretten, door schilders gegeven. Wie de portretten van onze 17e eeuwse kunst eenigszins kent, ziet aanstonds het onderscheid tusschen een Frans Hals of een Van der Helst en Jan Steen.

Zoo nu, en allicht sterker omdat de vrijheid van uitbeelden veel grooter is, vinden we ook duidelijke karakterverschillen in de portretten-in-woorden, al naar de ontwerpers zijn. Er zijn schilders met de pen, die van zware lijnen houden en donkere kleuren gebruiken voor den achtergrond, er zijn er ook, die licht en fleurig zijn in hun reproducties, die, als een Van der Helst of Jan Steen

onder onze 17e eeuwse meesters, vooral oog hebben voor het effect van humor, hetzij dat in den geschilderden persoon zelf dan wel in de entourage tintelt.

Van deze laatste soort nu wil ik eenige voorbeelden geven, het den lezer overlatende van de in onze letterkunde veel talrijker voorkomende eerste soort zelf voorbeelden te zoeken.

Eerst dan een portret, dat het licht-effect ontleent aan den persoon, dien het uitbeeldt zelf, al is het van den Jan Steen onder onze schilders met de pen. Ik bedoel 't beeld, dat Felix Timmermans geeft van Piroen, den kostelijken notaris uit het Vlaamsche stadje.

Mijnheer Piroen was altijd te zien, in zon en regen, met een witten zijden hoogen hoed op, een pruimpurpelen frak aan, en met een wandelstok waarvan de kruik de haren van een geit was.

Het viel soms wel eens voor, dat hij bij wintertijd, als het in zijn smaak viel, dan nog een groenen overfrak droeg met drie man telljes aan.

Kort en vierkantig als een doos was hij gebouwd, de kop direct op de schouders, zonder hals; de breede kin, waarnevens harde, platte bakkebaardjes stekelden, ingetrokken, als een stier gereed om te stooten.

Piroen had groene oogen.

Een portret in woorden is niet slechts een afbeelding van het uiterlijk van den mensch, ook wat dezen zooveel beter nog kan doen kennen, het innerlijk, ligt binnen het bereik van den schilder met woorden. Ook van deze zijde krijgen we Piroen te zien:

Zei men: „'t is goed weer vandaag“, dan snauwde hij „dat weet ik ook“.

Donderde het, dat het daverde, dan stond hij smorend aan zijn lange pijp, in de deur naar den hemel te zien. Hij hield veel van blaaskensregen en mistlucht, om er kunnen door te wandelen liet hij zijn dringeste akten liggen.

Hij smoorde veel pijpen, van den morgen tot den avond; hij werkte er met twee, terwijl hij de eene smoorde stopte hij de andere.

Als hij op reis ging nam hij altijd twee pijpen mee, die hij om niet te breken, in de mouw van zijn frak stak.

Eens ging hij naar de liefdadige tombola „Geef en zwijg“. Elk lot kostte een fraan.

KUYPER-BIBLIOGRAFIE.

door

J. C. RULLMANN.

CIV.

80. Honing uit den Rotssteen. Tweede Bundel. Amsterdam, J. H. Kruij, 1883.

Deze nieuwe serie meditaties uit De Herant is, wat inrichting, formaat, band enz. betreft, volkomen gelijk aan den eerstverschenen bundel; alleen is deze op zwaarder papier gedrukt en van grooter omvang.

Vooraf gaat, na de voorrede van den eersten bundel, een voorwoord van enkele regels, gedateerd: Londen, 11 November 1883.

81. Plancius-Rede. Amsterdam, J. H. Kruij, 1884.

Dat Dr. Kuyper, in November 1883, te Londen was, stond in verband met de Transvaalsche Deputatie. De Transvaalsche Boeren hadden, ruim twee jaar geleden, na het nederleggen der wapenen, een conventie geratificeerd, die, in openbaren strijd met de belangen vredesvoorwaarden, hun veel minder schonk, dan ze naar billijkheid verlangen mochten. Daarbij toch werd de vrije Zuid-Afrikaansche Republiek omgezet in een Transvaal-Staat onder de suzeriniteit van Engeland, en het land met een zwaren schuldenlast bezwaard. Dit kon zoo niet blijven. En daarom besloot de Regeering zoo spoedig mogelijk bij Engeland aan te dringen op algeheele herstelling der Zuid-Afrikaansche Republiek. Hiertoe nu kwam in het laatste van 1883 een Deputatie naar Engeland, bestaande uit drie leden: Paul Kruger, de man, die zoo veel jaren reeds de Republiek, in de raadzaal en in den oorlog, met woord en daad, met goed en bloed gediend had, Generaal Nicolaas Smit, de held van Ingogo, die door zijn voorbeeld ouden en jongen met ware doodsvrechting tot den heldenstrijd wist aan te vuren, en Dr. S. J. Du Toit, die reeds zoovele bewijzen van bekwaame toewijding aan de zaak der Transvalers had gegeven.

Bijna vier maanden duurden de onderhandelingen met de Engelsche Regeering te Londen, maar eindelijk werd de nu gelukkig niet bloedige, doch daarom niet minder gewichtige overwinning behaald. Op 27 Februari, juist op den derden denkdag van de overwinning der Boeren op Amajuba, werd de nieuwe Conventie geteekend, waarbij de Zuid-Afrikaansche Republiek herleefde.

Nauwlijks was de nieuwe Conventie ondertee-

kend, of de Deputatie ging uit Londen scheep naar Holland. Hier had de Hoofdredacteur van De Standaard reeds in het nummer van 13 November 1883 geschreven:

„Het hartelijk welkom zou de deputatie in Holland worden geheeten, indien ze, na afloop der onderhandelingen, het heerlijk resultaat van een finale goede schikking als loon voor hun moed en vastberadenheid uit Englands hoofdstad mocht meebrengen.“

Want ook naar Holland ligt hun weg.

Niet alleen, gelijk men voorgeeft, om te azen op onze miljoenen, neen, maar in de allereerste plaats, om het oude moederland weer te zien, waaruit hun vaders eenen terug het Hollandsche bloed en in dat bloed het stoere Hollandsche karakter naar de Kaapkolonie uitdroegen; om aan het Nederlandsche volk, dat voor hun goed geluk gebeden, gaven geschenken, en wat nog meer zegt, edele geestdrift gevoeld heeft, dank voor zooveel warme genegenheid te brengen; en niet minder om met dat volk weer banden aan te knooien van duurzame gehechtheid.

Geld kan de Deputatie ook elders vinden, maar nergens anders dan in Nederland vindt ze de warme sympathieën van oude stamgenooten, waardoor hun hart, na zooveel bitter lijden, kan worden verkwikt.

Dr. A. Brummelkamp Jr verwelkomde de afgezanten in De Bazuin van 29 Februari 1884 met een geloofskrachtig lied, dat aldus aanving:

Heil, Broeders uit Transvaal! bij de eerste stralen
Der Vrijheidson, die opgaat aan uw trans,
Om, afjagend straks, de bergen en de dalen
Uw Vaderlands te doopen met hun glans.
Heil op ons beider Moedergrond; op de erven
Der Vaders, wier bloed in 't uwe sprak.
Toen ge op Majuba liever dapper sterven,
Dan leven wildet onder 't vreemde dak!
God hiely u uit, en zelfs de weerpartijder
Frucht, snevend, hulde aan uw heldenmoed.
O, ziet, hoe werd hier sinds de kring steeds wijder,
Wien 't harte voor u klopt met geestdriftsgloed.
En nu ge in zwaarder kamp, daarna begonnen
Met 't fierer wapen der Diplomatie,
Befeidvol streedt en glansrijk hebt verwonnen,
Nu buigen we eerbiedvol met u de knie.

Aan onderscheiden steden van ons land brachten de Transvaalsche gasten een bezoek, en overal was een wedijver in het betoonen van geestdrift bij mannen van allerlei stand en standpunt. Allereen bleek, dat men den Transvalers een warm hart toedroeg en met welgevallen hun rijzende Republiek gadesloog.

Bijzonder treffend evenwel was op Dinsdagavond 11 Maart de feestelijke ontvangst der Deputatie

door het Nederlandsch Werkliedenverbond Patrimonium te Amsterdam in het lokaal „Plancius“ gelegen aan de Plantage. De groote zaal, rijk versierd met vlaggen en groen, met schilden en trofeën, was tot benauwens toe gevuld met mannen, en vrouwen, wier aangezicht van dankbare vreugde straalde, nu zij de Deputatie in hun midden mochten zien. En geen wonder: drie jaren geleden, toen de Transvalers in zoo grooten druk verkeerden, had men in Patrimonium niet slechts voor hen gevoeld, maar met hen gebeden. En wat men toen kwalijk had durven denken, dat de President der Zuid-Afrikaansche Republiek met één der heiden van Spitskop, nu overwinnaars in een dubbelen strijd, ooit in hun midden zou staan, om met hen den Heere te loven voor zijn uitredingen — dat was nu werkelijkheid geworden.

Van harte werd er nu dan ook gedankt en gezongen.

Nadat eerst de mannenbroeders Wolbers, Kater en Poesiat hadden gesproken, kreeg Dr. Kuyper het woord, die als een kind van het volk vertolkte, wat er leefde in het hart van ons volk. Hij sloot zijn gloedvolle rede door aan generaal Smit, in naam van Patrimonium, voor Transvaal een vlag aan te bieden:

In die vlag schreef Patrimonium deze spreuk: In God zullen wij kloeiende daden doen! — gij, Veldheer, met uw kruiden, doet steeds kloeiende daden in den Naam uws Gods!
En nu, eer de vlag in uw hand overgaat, oog slecht dit ééne: leg uw rechterhand in de mijne, en geef daarmee aan dit volk de gelofte, dat nooit, wat de toekomst bringe, deze vlag vallen mag in de handen van den Brit.

Onder daverende toejuiching der menigte nam de vechtgeneraal het geschenk aan, waarna President Kruger met een overstelpt hart dankte voor de liefde en sympathie door Patrimonium op zoo bijzondere wijze voor Transvaal geopenbaard.

Ten slotte werd deze feestelijke samenkomst met dankgebed gesloten door den schrijver van de Worstelstrijd der Transvalers, n.l. Dr. F. Lion Cachet van Rotterdam, die vóór drie jaar den eersten bidstond voor Transvaal, vanwege Patrimonium, in het lokaal De Vrede had geleid.

Het was een onvergetelijke avond.

Op Vrijdagavond d.a.v. waren de leden der Transvaalsche Deputatie de gasten van Dr. Kuyper, te wiens huize aan een kring van Christelijke vrienden gelegenheid werd geboden, om op intiemeren voet uiting te geven aan wat in veler harten voor deze mannen omging.

„Geef
„Wat
tend va
„Geef
Hij h
Hij k
men h
apothek
heb ge
Hij d
kwam t
de deu
's werk
dezelfde
zoo alle
ken va
Hij h
noot h

Realiseer
beeld, dan
voor het o
strekke ver
van wat n
dwars, dir
te doen dar
en volkome
dan ziet m
heid, dan
is dan de
een kostelij
genoegen o
werkelijke
echte hume

Een twe
van de enl
is dat van
sloot“ van
Men kent
nond het
arme, maar
Vetpot i
en daarom

War
fie en

De vers
als iets fl
En dan

Oor
den, i

Hij
echte

Meyer
wordt

huist
(= 't

dan m
praten

luister
men e

mogen
dan v

over

rooker
geen

een p
ooms

grote
boom

pen e

water
man

De teg
hebben

de veel
eens wat

ten dan

kinderen

derheid

en te gew

stelling m

de gezelli

hooren b

de echte

Zie nu

kinderen

Hij
heeft
appel

Die he
kinderen

tentie zij
maar die

Weer c
eerst doo

Bra

Niet

dat v

Oom

klein

hadd

en e

Zoovee

heid van

hem zou